

„Minden az Istené . . . a teljes megsemmisülésig. Csak ő van igazán, s ez a teljes megsemmisülés az egyetlen, s örök valósággal szemben: ez az a neki járó imádás.”

Prohászka Ottokár

Marton Janka

A teljes megsemmisülésig

Az egyház jövője és az Eucharisztia

1. Bevezetés

Prohászka Ottokár szent életű püspök valómásai az eucharisziáról mélyen megindítottak, a teológiai tézisek mögé nyúlva a belső lelki megélés olyan fokaira ragadnak, amely sejteti azt a mérhetetlen Isteni jelenlétet, melyben az Úr az oltáriszentség által is vonzza magához, alakítja át a lelkeket. Az eucharisztia témája a közelgő kongresszus miatt nagyon népszerű, már-már az unalomig hajtogatott, mégis, most én is ehhez nyúlok, azt kívánva, hogy

a felszínes frázisok, érzelmes kitörések, esetleges tudós értekezések mellett, mélyebbre evezünk. Prohászka gondolatait ezért most rávetítem az egyházra, azt kiemelve, hogy ha az egyház az eucharisztia valóságának mély megélésére koncentrálna, abból miként újulhatna meg, válhatna élőbbé, hatékonyabbá és biztosíthatná fennmaradását a jövőben, illetve teljesíthetné feladatát a jelenben.

2. Egyesülés

„Íme, az eucharisztia semmi egyéb, mint egyesülés. Az eucharishtiában a kenyér színe egyesülésre hív: egyetek, de vigyázzatok, hogy az evés csak jel s egyesülést sürget, egyesülést, ahogy a lelkek, ahogy a szívek egyesülni szoktak. Lelkek akkor egyesülnek, ha egyet gondolnak; szívek akkor egyesülnek, ha egyet éreznek. Emberek akkor egyesülnek, ha szeretetben egyesülnek. Mi az Úrvacsora? A lelkek egyesülése a gondolatok közlésében, szívek összeforrása az érzelmek egységében. Mi az igazi szentáldozás? Krisztus gondolataival való töltekezés, Krisztus érzelmeitől való felgyulladás, Krisztus hasonmásának kiverődése a szemem, homlokon, ajkon, beszéden, szereteten, szíven, életem, az egész életem, az egész emberem.” - Ez a gondolat felfedi, ami a legfontosabb. Az Egyház semmi más nem lehetne csakis: az Úr szolgálója abban, hogy a lelkek Ővele egyesüljenek. Az Egyház egyetlen papja semmilyen más életutat nem választhatna: csakis ebben az egyesülésben való egyre teljesebb életet, Krisztussal összeforrva, dolgozva azért, hogy minden lélek hazataláljon. Az egyes tagok, a hierarchia minden fokán és így az egyháznak nevezett közösség egésze az Úrral való egyesülésben kellene éljen. A hierarchia – melynek, mint ahogy tudjuk, eredeti jelentése *szent* rend –, rendezőelve a Krisztussal való egység megvalósulási foka kellene, hogy legyen.

Ha az Eucharisztikus kongresszusra készülődve ezt meg tudnák tenni papok és hívők, ha a „Krisztus érzelmeitől való felgyulladás” megtörténne az emberekben és maradandó, élő, átrendező valósággá válna, akkor lenne igazán értelme a kongresszusnak, különben csak zengő szavak maradnak, hiábavaló recitálások, értekezések, feleslegesen elköltött pénz, szervezkedés és idő. Nem elég a szervezett szentségimádások és előadások körén belül maradni! Örömmel látom a NEK honlapján, hogy sokakat vonz az oltáriszentség előtti elmélyülés, nagyon szép, igazi megélést tükröző vallomások olvashatóak. De nagyobb volumenű, lényegi, az egyházi szerkezetet átjáró, teljes váltásra lenne szükség. Nem lehetne az Úr erejét egy tabernákulum köré korlátozni és pár meghitt óra ketrecébe zárni! *Méltón akar a magyar katolikus egyház felkészülni*

az eucharisztikus kongresszusra? Legyen „Krisztus eleven szentségtartója”! Ahhoz igazán sok négy év, hogy ugyanazt a könyörgést az esemény miatt elmondjuk minden mise végén, ahhoz viszont nem sok, de talán elég lehetne, hogy gyökeres változás történjen. Bár biztos vagyok benne, hogy Istennek minden egyes lélek minden egyes oltáriszentség mellett eltöltött őszinte pillanata számít, de azért az egyházi szervezet nem altathatja el a lelkiismeretét ezzel. Tudom, naiv vagyok, az Egyház szervezetét valószínűleg még nehezebb megváltoztatni, mint a politikai életben érvényesíteni tisztességes, korrekt hangokat. Csakhogy Isten, így vagy úgy, a süllyedő hajóról, ha nem ácsol magának a korhadtak helyett új léceket, ki fogja menteni az értékeket, meg fogja építtetni a rá hallgatókkal a bárkákat, mellyel mentheti a lelkeket. „Az Ige közöttünk, a kenyér bennünk van... Ez az élet legradikálisabb kapcsolót jelent Krisztussal. A lelkek belőle élnek.” Ezt szolgálhatja vagy gátolhatja az egyház, mint szervezet, ám Isten vele vagy nélküle, de megtalálja az utat az igaz keresőkhöz...

„Van aztán ennek a lélek-elárasztásnak s ennek a lélekfogalásnak hosszú útja, melyen a lélek tisztul s alkalmassá lesz szenvedés, küzdelem, önfegyelmzés, lemondás által az Istentől való lefoglalásra; vannak kegyetlen tisztulásai, amikor az a Szentlélek jár benne, aki 'az Isten mélységeit is kutatja' így felkutatja az ember szív s emberélet mélységeit is s tisztít s éget s nyes és alakít s dolgozik azzal a karddal, melyről Szent Pál írja: Mert az Isten beszéde eleven és hathatós, áthatóbb minden kétélű kardnál és behatós az elme és a lélek, az ízek és velők eloszlásáig s megítélője a gondolatoknak és a szív szándékainak (Zsid. 4, 12). Mindent átjár s mindent megtisztít az Úr Lelke, minél jobban s mélyebben foglalja le a lelket. Ez a lefoglalás az Isten célja, s ez a kegyelmi rendnek értelme.” Sokszor nem könnyű az Isten által kiszabott úton járni, mely az emberi gondolkodást egyre inkább széttöri, és teljes akarat-átadást kíván. Sokszor nem komfortos belátni egy-egy Isten által közölt igazságot, főleg, ha az a megváltozásunkat sürgeti. Ez nem csak az egyes emberre igaz, hanem egy közösségre is. Ám van-e bármi értelme más egyéb útnak? E nélkül az egyes ember élete csak szétporladó javak, elmúló érzelmek kergetése; e nélkül egy vallási szervezet léte egyes emberek vagy csoportok önös érdekeinek érvényesülési tere, mely kevés valóban maradandó értéket alkot.

3. Letakart jelenlét

Prohászka az Oltáriszentséget úgy is nevezte: „letakart jelenlét”, ahol egy egyszerű ostyában, a jel mögé lépve, ha akarjuk, megélhetjük a Mindenható jelenlétét. Igaz ez azonban a létezésünk sok

elemére. Például a másik ember is Isten „letakart jelenléte”, aki az egójával fedte el az egyszer ragyogó lelket – meglátjuk-e vajon benne, a rétegek alatt az Istentől távoljárás nyomorúságát és a pis-lákolást? Vagy a körülöttünk lévő világegyetem – csak távcsövekkel nézünk bele, vagy lélekkel is, finomra hangolódva megérezzük-e azt a végtelen sok világot, mely nem a műszerekkel látható? Bennem, az én lelkemben is ott lüktet Isten jelenléte – én mennyire takarom le, mennyire halkítom el, vagy mennyire tartom magasra, mint a pap a liturgiában az ostyát, mennyire látható benne Krisztus, mennyire változok át? Ahogy az ostya és a bor az átváltoztatásban válik oltáriszentséggé, úgy, aki azokat magához veszi, akkor találkozik azok lényegével, ha Isten átváltoztató erejének maga is enged. Engedek? Tudom, igazi értelme kereszténységemnek az, ha ennek a végtelen erőnek adom át magam. *„Ezt a kenyeret nem lehet megemészteni s magunkévá tenni, hanem a kenyér esz meg minket.”* Felismerem, hogy amikor külön akarok lenni, amikor felhagyok az elhatárolódás megszüntetésével, amikor elégedett vagyok azzal, ameddig jutottam, amikor magamat sajnálgatva az általam szőtt hálókból vergődés miatt ellanyhulok – akkor bajban vagyok, akkor még jobban át kell adnom magam. *„Kenyered vagyok, életed és véred és meleged és heved és enyhülésed s fölfrissülésed . . . úgy szeress! Egész valóddal, mert végre is egész valód belőlem van s belém iparkodik. Te úgy tartozol hozzám, mint ahogy tartozik hozzád a véred, szíved dobbanása, a levegő s lélekezésed, tested melege s vérkeringése . . . oly mélyen, oly gyökeresen, oly egyetlenül s egységesen.”*

Meg tud-e vajon még úgy változni az Egyház, hogy elmondhassa, maga is úgy tartozik Krisztushoz, mint a szívdobbanás egy emberi szervezethez? Mennyi hívő és mennyi pap tud felébredni, meglátni a mindennek mögött tomboló Isteni erőt és átadni magukat neki? *„Vulkánok égnek körülöttünk, s mi megfagyjunk, — oázisok virítanak körülöttünk, s minket a puszták homokja temessen el, — himnuszok zengnek füleinkben, s mi a sakálok éji üvöltéseitől féljünk?”* Nem! Akik megérik, hogy a világ dolgai csak fátylak az Egyetlen valóság előtt, azok égni kezdenek és elégetni kívánnak minden fátylat, a durvábbtól az egyre finomabbakig. Nekik megbotránkoztató a hatalmi erőviszonyokon alapuló hierarchia durvasága, nekik semmi egy-egy rang, nekik nem számít más, csak annak a végtelen szeretnek a vonzása, mely minden lényt magához hív. Ha a klérus hinne abban és hitelesen tudná, Isten akaratáért küzdve, lobogva közvetíteni azt, amit Prohászka az alábbiakban ír, akkor is vajon ennyi templom kerülne bezárásra, mint a jelen évtizedekben? Ha a transzcendencia megnyilvánulásának és nem monoton beszé-

deknek, tetteknek a színhelyei lennének a templomok, akkor is elnéznék lerombolásukat? „*Testvérem, ha késő éjen zárt templom mellett haladsz el s a Hostia halvány lámpásának fénye megcsillan a színes rajzú ablaküvegen, érzed az isteni szeretetnek minden kőfalakon átverődő tüzét, mely eleven lángerekkel fon bele tégedet a lélekközösségek izzó hálózatába? És ha a nappal forgatagában, zúgó gépkocsik túlkölő futása közt bonyolítva utad, messziről templomkereszt rajzolódik az égen, rágondolsz, hogy alatta természetfölötti vonzások kohója ég, érzed a nagyváros zűrzavaros emberkavargásában, egymásrafekvő kődobozai közt a katolikus keresztek aljából széttüzelő sugármetszéseket, melyek mind mind a te szívedet keresik? Tudod, hogy a néma templomok oltárházaiból a fehér Hostiák Isten-szíve igazi természetfölötti hullámleadással szövö be a várost, a hegyvidéket, a kerekarcú földet, a faltalan mindenséget, s hogy ennek a mennyei rádió-szolgáltatnak csupa emberszív a detektora, váró kristálya, felvevő lámparácsa? És érzed, hogy mikor templomod homályában letérdelsz a zárt oltárház előtt, a szeretet édesen ragyogó szeme tüzel reád, hogy titokzatos életkeringés indul a Hostia eleven szívéből a te szíved felé, hogy mint igazi életcsatorna kapcsol téged ez az egyesülés ahhoz a búzaszemekből préselt hófehér materiához, melyet titokzatos otthonául választott az Isten, hogy megmaradjon a te tériességed határai s a te időérzésed igényei között?*” Lángerek, sugármetszések, természetfölötti hullámleadás, titokzatos életkeringés – ezt kellene felmutatni, ennek megérezésére irányítani az embereket! A 1938-as magyarországi világkongresszuson a beszámoló tanúsága szerint több tízezres felvonulások, misék, a Hősök terén felállított oltár és díszmenetek voltak – van-e most ennyi erő a magyar katolicizmusban? Itt van még két év. Még lenne idő a fellángolásra! Unalomig ismételt könyörgések nem fogják a pislákoló parazsokat feléleszteni. Tudom, van sok tervezett esemény, ünnepi misék stb. A sok külsőséget át tudja-e hatni Isten izzó szeretete? Tud-e olyan lenni, mint egy kirobbanó, mindent felperzselő vulkán? Isten „*lényemnek minden ízét viszontszeretetre hívja, ez egészen az ő tulajdonává tesz engem. Övé vagyok. Ő pedig enyém, mert nekem adta magát. Szívemben hordom őt s ő engem hord a szívében. Amint ő sohasem fárad el abban, hogy magát nekem ajándékozza, én sem fáradok bele, hogy magamat neki adjam. Szent szakra-mentumai, kivált a szent eucharisztia által egészen magához akar vonni. Én pedig nem állok ellent. Megragadom az üdvösség eszközeit, kegyelmének és szeretetének zálogait, s azok visznek engem. Hozzája menekülök, lelkem karjait nagyra tárom feléje, minden lét és élet középpontja felé. Át merem ölelni őt, szíven pihenek s ott megtudom: ez az én helyem.*”

Az Egyház helye – Krisztus szívében van? Ott pihen? Elmondhatja, hogy egy vele? Nem elméletileg, nem az évszázados tanok szerint, hanem konkrétan, a gyakorlatban.

4. Kitépném szívemet s letenném az oltárra tűznek

Mennyi ember szenved magánytól, elhagyatottságtól, meg nem értettségtől – a Krisztusban való megpihenést, a földi szeretethez nem is hasonlítható, végtelenül nagyobb ölelést kellene elvinni a papoknak és hívőknek is hozzájuk. Ám ahhoz, hogy ez hathatós legyen, hiteles papokra lenne szükség. Prohászka így írt naplójában papszentelésének hatodik évfordulóján: *„S kitépném szívemet s letenném az oltárra tűznek. Örülök, s itt az Isten akaratát teljesíthetem; nem kívánok semmit, mindent hiúságnak nézek. Megnyugszom teljesen; nyugtatnom nincs mit; mert ez a normális állapot: lángolni Jézusért mindenütt.”* Biztos vagyok benne, hogy Isten szemében ez az ember a nagybetűs Pap, akinek ilyen égi vonzódások irányítják tetteit. *„Add a Te lelkedet, s életem kialakul a Te szent, édes, erős élni-érdemes akaratod szerint. Egy ambícióm van, tetszeni Neked; egy nagy vágyam, hogy a Te tetszésed sugara pihenjen rajtam”* – hangzik Prohászka reggeli imája. Tanulni kellene az Egyháznak a nagyjaitól. Csakis ezt keresni: Isten tetszésének sugarát! Megvizsgálni minden tett hatékonyságát – az Istenhez való vezetésben. Megvizsgálni minden fokon álló hierarchikus életét – csak tiszta élettől lehessen az Úr szolgálatában állni. Megérteni a ma emberének belső, lelki igényeit, elhagyatottságát, féltelmeit – és intelligens, lelket olvasztó válaszokat keresni, Isten való, jelen-lététől. Megkérdezni kellene az Urat: *„Mit akarsz, Uram? Hogyan legyen tovább, a te tetszésed szerint?”*. Meghallgatni a választ, és teljesíteni azt. Ebben áll az Egyház jövője – vagy még inkább: az lesz a jövő Egyháza, ami ezt meg tudja tenni. *„Minden az Istené... a teljes megsemmisülésig”* – írja Prohászka. Az Egyház is. Vagy megsemmisül a jelenlegi egyházi szervezet, mert eltávolodik Istentől és ezzel a pusztulásba taszítja magát, vagy megsemmisül Istenben, egyesül az Ő akaratával, feladva az emberi egók tülekedését, meghajol és meghallja az Urat, és így a jövőben Isten valódi szolgálatában, az Úr segítségével tud ragyogni.

Kívánom, hogy az euharisztikus kongresszusra készülődve az Egyház, vezetői, papjai és hívők egyaránt, saját magukat tudják a paténára tenni a szent színek mellé, megadva magukat Isten átváltoztató erejének - hogy ne csak a konzekrált ostyát és bort vegyük magunkhoz, hanem mi magunk legyünk átváltozva, Krisztussal lényegünkben egyesülve. Minden más csak a felszín kapargatása.

Nagy magyar népnevelők a kommunista idők előtt: Mindszenty
József és Márton Áron

„Emelkedjünk munkával, gondolattal, érzéssel a magaslatra... Nem a világ homályába, hanem Jézus szemeibe nézek, s a magaslatok tisztább, kristályosabb világossága, a 'limpidezza' vesz körül. E friss, tiszta fuvalomban lelkesülök, lendülök, bátorságot nyerek, hogy megküzdjek az értelmi s erkölcsi káosszal, mely ott lent ijeszt. Ime sassá válok, és Őt eszem! Mint sas, örvényektől sem félek, a halál örvényétől sem; ételem az erőseknek, a szárnyalóknak étele.”

Felhasznál irodalom és idézetek:

Prohászka Ottokár: Az élet kenyere, Naplójegyzetek az Eucharisziáról, Élet kenyere, Székesfehérvári Püspökség, 2005.

Prohászka Ottokár: Élet igéi. Szent István Társulat, Budapest, 1929.

Prohászka Ottokár: Elmélgedések az Evangéliumról. Szent István Társulat, Budapest, 1924.

Prohászka Ottokár: Élő vizek forrása - Elmélgedések Jézus szentséges szívérről Budapest, 1944., a Szociális Missziótársulat kiadása

A cikk írója: **Marton Janka**, az ELTE tanítóképző karán vizuális nevelés szakon művészettörténet tárgyban diplomázott Krisztus-ábrázolásokról. Eddig rövid írásai jelentek meg az [AQUILA Magazin](#)ban és a [Túllépés](#) korábbi számaiban. 20 éve az AQUILA közösség tagja.

Kis Enikő

Nagy magyar népnevelők a kommunista idők előtt: Mindszenty József és Márton Áron

Két kolosszus a magyar nép történelmében. Mindketten hihetetlen életerejű, fáradhatatlanul kitartó, karizmatikus személyiségek. Mindkettő hajlíthatatlan volt katolikus hitében és értékeiben, csupán emberi természetükben különböztek. Bár az ország két ellenkező végében születtek, mindössze négy év különbséggel, mindkettejük szülei Istent tisztelő földművelő emberek, akik katolikus nevelésben részesítették gyermekeiket. Mindketten látják és ismerik híveiket, azok mindennapos gondjait, a nyilas rendszer, a háborúk és a kommunizmus közösség- és egyénromboló törekvéseit. Következésképpen kitartanak a rájuk bízottak mellett - és megvédik nemzetiségétől, vallástól függetlenül az üldözötteket.

